

Östanvinden

Nr: 3-2004

Ordförande har ordet:

Nu i höst är det 5 år sedan vi drog igång vår verksamhet, knappa året efter Syd. Vad har hänt, vad hade vi för förhoppningar när vi optimistiskt startade. Kanske trodde vi att det skulle gå fortare fram, kanske att fler skulle vara aktiva.

Men tittar man i backspeglarna tycker jag att vi nått ganska mycket. Föreningarna har blivit ordentligt rumsrena jämfört med den skepsis som vi möttes av från den etablerade biblioteksvärlden. Vi är numera självklara medlemmar i den nationella skolbiblioteksgruppen, där Kommunförbundet, Kulturrådet, samtliga lärarförbund, Myndigheten för skolutveckling, Författarförbundet m.fl. är andra medlemmar. När Svensk biblioteksforening återigen skulle ha en specialgrupp för skolbibliotek gick budet till de tre ordföranden för Syd, Öst och Mitt och vi är nu halva gruppen med Monica Nilsson som ordförande. Vi har dessutom lyckats få till en gemensam webbplats, www.skolbibliotek.se vilken numera är den ledande webbplatsen om skolbibliotek i landet. Massor av myndigheter, organisationer och utbildningar länkar nu till den. En sökning i Google ger den sidan som första träff om man söker på ordet skolbibliotek. Så vi kan nog med goda förhoppningar se fram mot ytterligare 5 års god kamp för att utveckla våra skolbibliotek. Det gör vi nog bäst genom att samarbeta och peppa dem som har det sämst. Tillsammans är vi starka! Vi kan börja med att träffas på Serieteket 3 november
Ha en fortsatt fin höst

Christer Holmqvist ordf.

Innehållsförteckning:

Lekens och leksakernas betydelse	sid 2
Pedagogiskt bord i Bålsta	sid 4
Årets skolbibliotek & Skolforum	sid 5
Årets bibliotek 2004	sid 6
Årets skolbibliotekarie 2004	sid 7
Boktips	sid 8
Kalendarium	sid 9
Styrelsen	sid 10

Medverkande i detta nr:

Ingrid Bergenudd, Kärrtorps gymn.,
Stockholm
Eva Fredrikzon, Enskilda gymn.,
Stockholm
Anita Höglund, Tumba bibliotek,
Botkyrka
Christer Holmqvist,
Medieteket, Utbildningsförv. Sthlm

Lekens och leksakernas betydelse

Numera leker barnen inomhus mycket mer än tidigare. Det innebär att det fysiska rummet har krympt, men samtidigt har det mentala rummet vuxit genom TV, datorspel etc. I datorspelsvärlden sker kampen mellan de onda och de goda. Det är lätt att se skillnad mellan dem. Man har lämnat tennsoldatsfiguren, där soldaterna på bägge sidor såg ungefär likadana ut. Spelarna går in i nyskapade, ej mänskliga, världar, tillsammans med andra aktörer.

Mycket i barnens vardag utgörs idag av fiktion: TV, litteratur, spel. Många timmar per dag tillbringas med "tittaaktiviteter". Ett tecken på att tillvaron fylls alltmer av fiktion är när vi säger om t.ex. en hemsk händelse som 11 september att "det är som på film".

Frågan är då om barnen kan skilja på fiktion och verklighet. En del forskare hävdar att TV/datorskärmen visar att det ej är på riktigt. Vår föredragshållare verkade vara tämligen skeptisk till detta....

En tendens i dagens samhälle är att alla ska vara tonåringar. Barnen ska bli det så fort som möjligt och sedan ska vi vuxna förbli tonåringar. Dagens barn slutar med traditionella leksaker redan i sjuårsåldern. Vad innebär det för deras utveckling?

Är en spade en spade? Spaden har fått ett namn, är ett begrepp. En leksaksspade symboliserar en riktig spade. Det är en "som om" - leksak. Jag leker att jag gräver.

Masskulturen på leksaksmarknaden försöker äta sig in i olika länder runt om i världen, men än så länge fungerar inte alla leksaker överallt. Barbie är t.ex. omöjlig att lansera i Nordafrika. Hon anses som alltför blek, mager, emlig. Ser helt enkelt ut som en som är sjuk....

Vi fick lära oss mycket och föredraget åtföljdes av många instämmande leenden och nickar. Vi började också fundera över vad som finns/funnits i lekrummen hos egna barn, barnbarn och oss själva.

Vill du läsa mer om lekforskningsinstitutionen kan du gå in på www.sitrec.kth.se. Självt blev jag imponerad bara av att det finns något dylikt och att det är knutet till KTH (vilket väl ger mer status än någon förkollärarytelse ???)

Foto: Christer Holmqvist

Ingrid Bergenudd

Man har intervjuat personer födda 1900-1930. Det visade sig att de hade i genomsnitt fem leksaker. De kom mycket väl ihåg vilka dessa leksaker var och vem de hade fått dem av. Nu för tiden har en treåring i genomsnitt 536 leksaker bara i sitt eget rum! Två forskare har åkt runt och räknat leksaker hemma hos barnen. En legobyggsats eller en kritask räknades som en leksak. Ett barn hade över 2000 leksaker (stackars barn förf:s anm.). Barnen leds in i en välutvecklad konsumtionskultur - i USA får t.ex. ett barn i genomsnitt leksaker för 400 \$/år.

Det är stor skillnad mellan flick- och pojkleksaker. Numera har pojkarna fler dockor än flickorna, men deras dockor kallas figurer. 10 - 15 % av pojkarnas leksaker utgörs av figurer. Flickornas dockor ser mänskliga ut, de har stora ögon och riktigt hår som man kan kamma. De är målade i ljusa pastellfärger. Händerna är öppna - de kan inte hålla i något. De kan heller inte stå för sig själva och har ofta huvudet på sned. Pojkarnas dockor är fantasifigurer med typiskt manliga attribut. De är målade i skarpa färger, har maskerade eller små ögon och plathår. De kan hålla redskap i händerna och göra saker samt stå för sig själva.

Pedagogiskt bord i Bålsta

Till det pedagogiska bordet på Håbo bibliotek i Bålsta den 27 augusti infann sig 33 diskussionshungriga personer. Det var bibliotekscheferna Malin Ögland, Håbo bibliotek och Johanna Hansson från Upplands-Bro som inbjudit kollegor, lärare och rektorer.

Bordet var dukat! Ämnet för dagen bestod av två övergripande frågor:
Hur gör barnbiblioteket skillnad?
Hur ser uppdraget ut i ett kommunalt sammanhang?

Vi delades in i sex grupper med varsin gruppleddare och intensiva samtal vidtog under en dryg timme. Därefter samlades vi igen för att summera diskussionerna och formulera visionerna. Alltså: Vad händer när barnbiblioteket försvinner? Naturliga följdfrågor blev: Hur ser våra roller ut och hur ser målen ut? Kring dessa frågor presenterade varje grupp sina tyngsta argument och ett axplock ur sammanfattningen såg ut ungefär så här:

Detta förlorar vi när barnbiblioteket inte finns:

- ❖ Barnens arena
- ❖ Ett ickekommersiellt rum för barn- och ungdomsböckerna
- ❖ Portalen till barnkulturen
- ❖ Barns rätt att synas och ha en egen plats
- ❖ En ingång till information för barn och ungdom
- ❖ Tillgänglighet till Internet
- ❖ Mötesplats för invandrabarnen och deras föräldrar
- ❖ En fristad för barn med stökiga hemmiljöer
- ❖ Mångfald och kvalitetsurval
- ❖ Alternativ till sportaktiviteter mm.
- ❖ Barnperspektivet i stort
- ❖ En gränsöverskridande tillhörighet i samhället
- ❖ Folkbildningstanken
- ❖ Stöd till läs- och språkutveckling
- ❖ Förstärkning av det livslånga lärandet
- ❖ Förmedlarna på BVC och i förskolan
- ❖ Rum för inspiration
- ❖ Möjlighet till läs- och arbetsro
- ❖ Lustläsning av böcker och tidskrifter på plats
- ❖ Rum för samtal mellan generationer
- ❖ Det kravlösa rummet
- ❖ Kompetent personal med bokenkännedom
- ❖ Informationsexperter
- ❖ Lättillgängliga barnmedier
- ❖ En motvikt till det kommersiella fritidsutbudet
- ❖ Rum för kulturell kreativitet
- ❖ Det är gratis
- ❖ Man är betrodd

Att informations- och kunskapsklyftorna ökar i samhället syns genom att både bokläsandet och Internetanvändningen har minskat bland personer med låg utbildning. Polariseringen mellan dem som har tillgång till stimulans, mångfald, kunskap och information och de som inte har det växer tyvärr. Nedläggningar av barnbibliotek får långtgående konsekvenser. Det handlar om vilket sorts samhälle vi vill ha och vi enades om att det ytterst handlar om demokrati.

Eva Fredrikzon
Enskilda Gymnasiets
bibliotek

Årets skolbibliotek & Skolforum i Älvsjö

Årets skolbibliotek utses av Nationella skolbiblioteksgruppen och priset delas ut på Skolforum i Älvsjö den första november klockan 13.00.

Under Skolforum disponerar skolbiblioteksföreningarna en monter som betalas av Läsrörelsen. I denna monter kan vi göra reklam för skolbibliotek tillsammans med specialgruppen för skolbibliotek inom Svensk biblioteksforening och Nationella skolbiblioteksgruppen. Besök oss där eller ännu hellre stå en liten stund i montern.

Mer info om Nationella Skolbiblioteksgruppen hittar du på deras webbplats:
<http://www.skolbiblioteksgruppen.se/>

Christer Holmqvist

Årets bibliotek 2004

Förra året hade vi skolbiblioteksmänniskor stora förhoppningar om att Gransättersskolan eller Hulebäcksgymnasiet skulle bli årets bibliotek. Nu blev det inte så utan Malmö stadsbibliotek blev välförtjänta vinnare. I år hade vi återigen chansen att få se utmärkelsen hamna inom skolbibliotekssfären. Skolbiblioteksforum i Växjö var nämligen ett av de nominerade biblioteken. Denna gång räckte det ändå fram och vi var många glada skolbiblioteksmänniskor som tyckte att vi alla hade blivit belönade.

Det var extra roligt att det var en skolbibliotekscentral som både blev nominerad och dessutom vann. En biblioteksverksamhet som dels lagts ner i många kommuner, dels inte alltid anses som en riktig biblioteksverksamhet.

"Skolbiblioteksforum i Växjö representerar något nytt inom skolbiblioteksområdet. Med kraftfullt och inspirerande stöd av politiker och skolchefer och med en dynamisk ledning har ett nytänkande spritt sig på grundskolorna i staden. Skolbiblioteken verkar tillsammans i ett nätverk, med egen särskild budget och egen personal, för att uppnå bästa resultat med verksamheten. Detta medför stor flexibilitet, och en utomordentlig kvalitet i arbetet som är sällsynt i landet. Rektorererna har kunnat konstatera hur biblioteken utvecklats till naturliga samarbetspartners i undervisningen."

Mer om Skolbiblioteksforum kan du läsa på deras webbplats:

<http://www.skolweb.vaxjo.se/skolbiblioteksforum/>

Text och foto: Christer Holmqvist

Årets skolbibliotekarie 2004

Årets skolbibliotekarie 2004 blev Bibi Nielsen, Dammhagsskolan i Landskrona. Bonnier Carlsens förlag delade i år ut priset för tioende året i rad och det skedde under Bok & Bibliotek på Svenska Mässan i Göteborg.

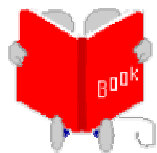
I motiveringen kan man läsa att Bibi Nielsen "med stor kunskap och entusiasm byggt upp ett fungerande Mediatek - "en oas som släcker kunskaps törsten och IT-hungern hos både elever och skolpersonal", för att låna rektors ord. Eleverna blir Kunskapspiloter när de är mästare på att söka information och Kulturpiloter när de deltar i läsprojekt. De kan förtjäna Guldlånekort, dubbas till Riddare med ansvar, respekt och hövlighet som honnörssord osv. Ur en till synes aldrig sinande källa hämtar Bibi idéer till kunskapsutvecklande aktiviteter. På en skola där 90% av eleverna har invandrarbakgrund är det extra viktigt att stimulera läsglädjen. Ett väl fungerande språk är ett oundgängligt verktyg på vägen till erövrandet av informationskompetens. Alla nior som deltog i 2003 års läsprojekt blev godkända i svenska, tack vare denna lässtimulans!

Bibi Nielsen har lagt ytterligare en dimension till skolbibliotekarieyrket - den okonventionella. Idéerna är många och kan kanske tyckas galna ibland, men det finns alltid en medveten och gedigen tanke bakom. Hon arbetar ständigt med mer fantasi än pengar i potten och trots alla begränsningar lyfter hon fram boken, läslustan och kunskaps törsten. Dammhagsskolans elever, lärare och övrig skolpersonal kan skatta sig lyckliga med en sådan skolbibliotekarie!"

Bibi Nielsen på prisutdelningen på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg. I bakgrunden syns tidigare pristagare, från höger Monica Nilsson, Susanne Loheman och Susanne Nordqvist

Vid årets prisutdelning deltog även tidigare pristagare och jubileumsboken: *Livsviktigt! Prisbelönda skolbibliotekarier och skolbibliotek i centrum*, delades ut. I boken presenteras alla tidigare pristagare och deras inspirerande verksamheter.

Text: Christer Holmqvist
Foto: Bonnier Carlsen förlag

Boktips

En skejtares dagbok av Andreas Soneryd

En berättelse i dagboksform om Arvid, under höstterminen i nian. Han tänker mest på skateboard, men tjejer börjar uppta en större del av hans tankar. Bianca, som han mailar till, och Katja, och Lillan Ramone. Han börjar tro att han blivit en riktig brudmagnet, och då väger inte ett IG i betygen riktigt tungt.

Hans kompisar Henry och Hempa skaffar sig nya intressen; Hempa är helt upptagen av tankar på tjejer och sex, och Henry av betyg. Så Arvid har mycket tid att fundera över framtiden, tjejer, skateboard. Det är dessa funderingar man får läsa om i hans dagbok.

En fartfylld och rolig bok!

Vilda gröna ögon av Joyce Carol Oates

Franky Pierson är en sportig och glad flicka. Pappa är en känd sportprofil, älskad av hela amerikanska folket. Mamman är hemma och tar hand om familjen. Franky lever ett vanligt liv ända tills hon just fyllt fjorton och "Vilda gröna ögon" för första gången kommer till hennes hjärta.

Franky berättar i boken om vad som hände tiden efter detta. Mamman överger familjen och försvinner spårlöst. Polisen börjar leta efter mamman och familjen förhörs. Polisen verkar tro att pappan har något med försvinnandet att göra. Franky, som nu bara har sin pappa gör allt för att hjälpa honom. Men efter en tid börjar minnen dyka upp från hennes barndom. "Vilda gröna ögon" ser saker och ting på ett annat sätt. Sakta men säkert rullas en familjs mörka hemligheter upp och till slut måste Franky se sanningen i vitögat.

Boktips: Anita Höglund,
Tumba bibliotek

Kalendarium

Skolforum	Stockholmsmässan, Älvsjö 1-3 november, 2004	Mer info: http://www.skolforum.com/
Kura Skymning - nordisk biblioteksvecka Tema: H. C. Andersen	8-14 november, 2004	Mer info: http://www.bibliotek.org/
Barnboksvecka	8-14 november, 2004	Mer info:
Nationell läsdag!	11 november, 2004	Mer info:
Läsvanor och läskampanjer! Anette Øster föreläser utifrån sin undersökning om barns läsvanor i Danmark, Norge och Sverige.	Svenska Barnboksinstitutet, Stora föreläsningssalen, Odengatan 61, Sthlm 16 november, 2004 klockan 18.00	Mer info:
Stora barnboksdagen	Söderhallarna, Stockholm 11 december, 2004-11-01 klockan 11-15	För mer info: http://www.forfattarcentrum.se/start.asp
Gymnasieskola i framtiden	8-9 april, 2005	Mer info kommer senare.

<http://www.skolbibliotek.se/ost>

Styrelsen:

Ordf: Christer Holmqvist
Mediateket, Stockholm

christer.holmqvist@utbildning.stockholm.se
070-463 39 64

Sekr: Anita Höglund
Tumba bibliotek, Botkyrka kommun

anitahoglund@home.se
08-530 629 40

Kassör: Kristofer Gren
Mariaskolan, Stockholm

kristofer.gren@maria.stockholm.se
08-508 40 772

Birgitta Wallmark
Mediateket, Stockholm

birgitta.wallmark@utbildning.stockholm.se
070-463 39 67

Ingrid Bergenudd
Kärntorps gymnasium, Stockholm

ingrid.bergenudd@utbildning.stockholm.se
08-508 32 525

Birgitta Forsblom
Rönninge skolbibliotek, Salems kommun

bforsblom@hotmail.com

Eva Fredrikzon
Enskilda Gymnasiet, Stockholm

fr@ens-gymn.se
08-21 95 32

Helena Klingberg
Barn- och ungdomsförv., Katrineholm

Helena.Klingberg@bou.katrineholm.se
0150-576 23 el. 070-32 25 135

Malin Jacobsson
Södermalmsskolan, Stockholm

malin.jacobsson@maria.stockholm.se
08-508 40 950

<http://www.skolbibliotek.se/ost>